

תורה אור

הרב סיני אדלר

מדרש רבה מייש פ' תצוה דורש על הפסוק בירמי' יא: "זית רענן
יפה פרי תאר קרא ה' שמך", בזה"ל:

"ראה היאך דברי תורה מאירין לאדם בשעה שעוסק בהן,
וכל מי שאינו עוסק ואינו יודע הוא נכשל. משל
למי שעומד באפלה בא להלך מצא אבן ונכשל בה, מצא
ביב נופל בו- הקיש פניו בקרקע למה שלא היה בידו
נר. כך ההדיוט שאין בידו דברי תורה מצא עכירה
ונכשל בה ומת. שכן רוח הקודש צווחת (משלי ה)
והוא ימות באין מוסר, ואין מוסר אלא ד"ת, שנאמר
(שם ד) החזק במוסר אל תרף, למה הוא מת לפי שאינו
יודע בתורה והולך וחוטא שנא' (שם) דרך רשעים
כאפלה ולא ידעו במה יכשלו. אבל אותם שעוסקים
בתורה הם מאירים בכל מקום. משל למי שעומד באפלה
ונר בידו ראה אבן ולא נכשל, ראה ביב ולא נפל, למה
על שהיה בידו נר, שנא' (תהלים קיט) נר לרגלי
דבריך, וכן (משלי ד) אם תרוץ לא תכשל, וכן (שם כ)
נר ה' נשמת אדם, אמר הקב"ה יהי נרי בידך ונרך בידי,
ואי זו נרו של הקב"ה זו תורה שנא' (שם ו) כי
נר מצוה ותורה אור..."

מדרש זה מבהיר לנו את המצב בו אנו שרויים בעלמא הדין. עלינו
לדעת שאנו נמצאים בשדה מוקשים ועל כל צעד ושעל אורבת לנו סכנה
גדולה.

גם בעל מסילת ישרים מתאר בצורה דומה את החיים בעולם הזה,
וכך לשונו, בפרק ג:

"...והנה הוא כהולך בחושך שיש לפניו מכשולות

ואין עיניו רואות אותם, והוא מה שאמרו ז"ל
(בבא מציעא פג) תשת חשך ויהי לילה (תהלים קב)
זה העולם הזה שדומה ללילה. והבן כמה נפלא המאמר
האמיתי הזה למי שמעמיק להבין בו. כי הנה חושך
הלילה שני מיני טעויות אפשר לו שיגרום לעין האדם,
או יכסה את העין עד שלא יראה מה שלפניו כלל או
שיטעה אותו עד שיראה עמוד כאילו הוא אדם ואדם
כאילו הוא עמוד...".

המדרש דלעיל אינו מסתפק בתיאור מצב בלבד. בדבריו אנו מוצאים
גם עצה והדרכה מה עלינו לעשות על מנת שלא נכשל. והעצה היעוצה היא
להאיר את השטח בו אנו נמצאים. המדרש גם מגלה שקיים רק אור אחד
שיוכל למלא את התפקיד הזה - אור תורה. נראה לומר שכוננת המדרש
ללמד שהתורה אינה משמשת כאמצעי למידה בלבד שדרכו נוכל לדעת את
האסור ואת המותר, אלא בכוחה של תורה גם לאבחן שאמנם זהו האסור
וזוה המותר. יתכן מצב שבו אדם יודע את התורה כולה, את מצוות
העשה שבה ואת מצוות לא תעשה, אך יחד עם זאת אינו יודע שמעשה מסוים
הוא המעשה שעליו לעשותו ומעשה אחר הוא זה שיש לחדול ממנו. בדומה
לרופא, שלא די שידע את טיב המחלות השונות ואת רפואתן, אלא מחובתו
גם לדעת לאבחן שהתופעה הזאת היא אותה מחלה מסוימת. ואם בעניינים
גשמיים כך, בענייני רוח על אחת כמה וכמה. ביחוד גדולה הסכנה
כאשר צריך האדם לעשות את האבחנה על עצמו. אדם נגוע בנגיעות
המסנוורות את עיני שכלו, כמבואר בדברי בעל מסילת ישרים, ואלו
מטעות אותו ואינן מאפשרות לו לראות את המצב לאמיתו. כאן מופיעה
התורה ככוח מאיר. בסגולתה המיוחדת היא משחררת את האדם מכבלי הנגיעות
כדי שיוכל לראות בצורה ברורה ביותר. התורה מתפקדת כאן לא רק
ככלי שדרכו אפשר לדעת אלא גם ככוח סגולי המאפשר אף לעשות. מדוייקים
בזה דברי המדרש "ד"ת מאירין לאדם בשעה שעוסק בה", ההדגשה כאן
דוקא על עסק בתורה. אין מדובר פה בלמוד התורה כדי לדעת אותה,

זהו בבחינת "פשיטא מאי קמ"ל", אלא עצם העסק עצמו הוא הכוח המזכך, המצרף והמאיר.

וכך שנו רבותינו ז"ל, מובא בילקוט שמעוני, ירמי' רפב:

"ר' הונא ור' ירמי' ור' חילא בר אבא כתיב

(ירמי' ב) ואותי עזבו שמא תורתי שמרו הלואי

אותי עזבו ותורתי שמרו שאילו תורתי שמרו

מתוך שהיו מתעסקין בה היתה מחזירן אצלי"

בבחינת המאור שבה מחזירם למוטב. הכוח המאיר הנמצא בתורה בכוחו להחזיר את התועים בדרך, כי הוא מסיר את הקליפה שנדבקה לעין ומחזיר לה את כוח הראיה האמיתי.

יתכן שזאת גם כוונת הגמרא במס' קידושין מ, ע"ב:

"וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית

נתזה בלוד נשאלה שאלה זו בפניהם: תלמוד גדול

או מעשה גדול. נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול.

נענה ר"ע ואמר: תלמוד גדול. נענו כולם ואמרו:

תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה."

נראה שגם כאן אין הכוונה לחדש שתלמוד גדול מכיוון שעל ידו ידע

האדם מה לעשות, כי את זאת אין צורך להשמיענו שתלמוד כזה מביא

לידי מעשה. חכמינו ז"ל רצו לחדש כאן את ערכו של לימוד התורה

שהכוח הסגולי שבו מביא לידי מעשה, וכדפיר"שי שם: "נמצאו שניהם

בידו". הרמב"ם בהל' תלמוד תורה פ"ג ה"ג, בהביאו את המאמר הזה

להלכה, מצא לנכון להוסיף עליו ולומר: "לפיכך התלמוד קודם למעשה

בכל מקום". אין אדם יכול להסתפק בכך שיודע את ההלכה ועל סמך

ידיעתו יעשה את המעשה, כי יתכן שאת ההלכה הוא יודע אבל בכל זאת

אין שום בטחון שהמעשה שיעשה אכן תואם את ההלכה. האדם מצווה

להצמיד לכל מעשה את לימוד התורה של המעשה, את אותו העסק בתורה

שיאיר לו את המעשה אשר עליו לעשותו, וכלשון הרמב"ם "התלמוד

קודם למעשה בכל מקום".

לעיתים קרובות מתעוררות אצלנו שאלות, הן בחיי הפרט והן בחיי הכלל, ואנו נדרשים להכריע אם לעשות מעשה מסוים או להמנע ממנו. כבני תורה ודאי רוצים אנו לנהוג כהלכה, ומאחר שב"ה יודעים אנו גם לעיין באותיות הקטנות, סבורים שנוכל בעצמנו לפתור את הבעיה. ובכל זאת ההדרכה היא לשאול את הגדולים מאיתנו, לשמוע דעתם כדי לדעת דעת תורה לאמיתה. וקשה, לשם מה זה נחוץ, מדוע לא נוכל בעצמנו לפסוק ולהכריע את ההלכה למעשה. התשובה לכך פשוטה, אילו הבעיה היתה רק מה אסור ומה מותר יתכן שהיינו יכולים להחליט בעצמנו, אך יש לדעת שכדי לפסוק בשאלה בצורה נכונה ואמיתית, חייבים להאיר אותה מכל הכיוונים ולהשתחרר מכל הנגיעות האישיות שלנו, וזה אפשר רק ע"י גדולי תורה במלא מובן המילה - "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" (דברים לב). אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו להיות בחבורה לא רק של לומדי תורה אלא גם של עוסקים בה, וכך בעז"ה לזכות שהתורה תהיה לנו לא רק בבחינת נר מצוה אלא גם תורה אור.